

Narzędzie pracy socjalnej nr 29
Arkusz oceny zagrożenia rozwoju dziecka ¹

Przeznaczenie narzędzia:
Etap I (1b) – Ocena / Diagnoza (Pogłębienie wiedzy o sytuacji związanej z problemem osoby/ rodziny)

Zastosowanie narzędzia: *fakultatywne*

Rodzaj narzędzia: *specjalistyczne*

Wypełnia: *pracownik socjalny*

Rozwój	Pożądany zespół cech	Cechy	Wskaźniki zagrożenia rozwoju dziecka w rodzinie		
			Progi zagrożenia		
			Ostrzegawczy	Zaawansowany	Krytyczny
1	2	3	4	5	6
B I O L O G I C Z N Y	Zaspokajanie prawidłowego rozwoju dziecka	Cechy warunków materialnych <ul style="list-style-type: none"> – Dochód w opinii rodziców wystarczający na zaspokojenie podstawowych potrzeb i rozwoju; – Posiadanie stałego dochodu z pracy zawodowej rodziców lub jednego z rodziców; 	<ul style="list-style-type: none"> – Dochód wystarczający na zaspokojenie podstawowych i niektórych innych potrzeb – Rodzina ma stały dochód z tytułu pracy zarobkowej obojga rodziców lub tylko ojca bądź matki. w rodzinach pełnych osoba pracująca regularnie całą wypłatę przeznacza na potrzeby rodziny. 	<ul style="list-style-type: none"> – Dochód wystarczający wyłącznie na skromne zaspokojenie podstawowych potrzeb ; – Dochód rodziny jest niepewny, stałość zapewnia praca jednego z rodziców, osoba pracująca nieregularnie przeznacza całą wypłatę na potrzeby rodziny, w rodzinach niepełnych również alimenty są nieregularne; 	<ul style="list-style-type: none"> – Dochód nie wystarcza lub nie zawsze wystarcza na zaspokojenie podstawowych potrzeb; – Wielkość dochodu jest niestała z powodu nieregularnych zarobków ojca lub obojga rodziców;
		Warunki mieszkaniowe	<ul style="list-style-type: none"> – Wskaźnik zaludnienia mieszkania 1,5-2 osób na izbę, – Mieszkanie wyposażone w podstawowe sprzęty gospodarstwa domowego; 	<ul style="list-style-type: none"> – Wskaźnik zaludnienia mieszkania 2—2,5 osoby na izbę; – mieszkaniu można dostrzec braki, ale są niezbędne sprzęty; 	<ul style="list-style-type: none"> – Wskaźnik zaludnienia mieszkania powyżej 2,5 osób na izbę; – Wyposażenie prymitywne, duży stopień zniszczenia sprzętów, brak podstawowych mebli;
		Wiedza i umiejętności rodziców w zakresie dbania o prawidłowy rozwój biologiczny	<ul style="list-style-type: none"> – Znajomość niektórych zasad żywienia i higieny, chęć rodziców do ich respektowania 	<ul style="list-style-type: none"> – Znajomość niektórych zasad żywienia, zachowania higieny lecz nierespektowaniu ich przez rodziców; 	<ul style="list-style-type: none"> – Nieznajomość niektórych zasad żywienia, zachowania zdrowia, nierespektowanie ich;
		Przestrzeganie norm	<ul style="list-style-type: none"> – Przestrzega się niektórych 	<ul style="list-style-type: none"> – Żywienie przypadkowe, 	<ul style="list-style-type: none"> – Nieprzestrzeganie zasad

¹ Narzędzie zostało opracowane przez Zespół ds. rodziny z dziećmi i zmodyfikowane przez Zespół ds. narzędzi pracy socjalnej

	żywienia i higieny	<p>norm żywienia, dzieci zjadają minimum jeden gorący posiłek przygotowany w domu lub szkole;</p> <ul style="list-style-type: none"> - Dzieci na ogół czysto, kompletnie ubrane, lecz skromnie, śpią oddzielnie - w domu są urządzenia sanitarne, ale źle funkcjonujące, nie są utrzymane w czystości; 	<p>dzieci nieregularnie jedzą gorący posiłek;</p> <ul style="list-style-type: none"> - Dzieci dość czyste, kompletnie ubrane, ale rzeczy zaniedbane; śpią z rodzeństwem lub matką lub ojcem - W domu nie ma urządzeń sanitarnych, ale jest wydzielone miejsce do zabiegów higienicznych; 	<p>żywienia; dzieci na ogół nie jedzą posiłków gotowanych;</p> <ul style="list-style-type: none"> - Dzieci brudne, nie mają własnego pościęcia W domu nie ma wydzielonego miejsca do czynności higienicznych
	Stan zdrowia dzieci i troska o nie	<ul style="list-style-type: none"> - Często zapadalność dzieci na choroby wieku dziecięcego; - Na ogół systematyczne śledzenie stanu zdrowia dzieci 	<ul style="list-style-type: none"> - Często zapadalność dzieci na choroby wieku dziecięcego; - Mała troska rodziców o stan zdrowia dzieci, wizyty u lekarza tylko w przypadkach koniecznych, parcjalne defekty rozwojowe dzieci; 	<ul style="list-style-type: none"> - Często zapadalność dzieci na choroby wieku dziecięcego; - Brak troski rodziców o stan zdrowia dzieci, niepodporządkowanie się zaleceniom lekarza, parcjalne i poważniejsze defekty rozwojowe dzieci.
Wyrównywanie braków organizmu	Zaangażowanie rodziców w rozwój dziecka	<ul style="list-style-type: none"> - Parcjalne defekty rozwojowe dzieci. Rodzice wykazują pewne zainteresowanie wyrównywaniem braków organizmu. 	<ul style="list-style-type: none"> - Parcjalne defekty rozwojowe dzieci. Zainteresowanie rodziców wyrównywaniem braków organizmu niesystematyczne i sporadyczne; 	<ul style="list-style-type: none"> - Parcjalne i poważniejsze defekty rozwojowe dzieci. Brak zainteresowania rodziców możliwością działań kompensacyjnych i wyrównywaniem braków organizmu.
	Utrzymywanie kontaktu z poradnią specjalistyczną (w razie potrzeby)	<ul style="list-style-type: none"> - Rodzice pilnują kontaktu z poradnią specjalistyczną, lecz czynią to sporadycznie; 	<ul style="list-style-type: none"> - Kontakt z poradnią specjalistyczną podjęty z inicjatywy szkoły lub innej instytucji, rodzice nie śledzą kompensacji działań terapeutycznych/ przebiegu działań (poza pierwszą wizytą); 	<ul style="list-style-type: none"> - Dziecko mające braki w rozwoju nie jest objęte opieką odpowiedniej poradni specjalistycznej;
	Współdziałanie rodziców w kompensowaniu / wyrównywaniu braków	<ul style="list-style-type: none"> - Zauważa się bezpośredni udział rodziców w kompensowaniu braków, wykonują podstawowe polecenia ale nie zachęcają dzieci do ćwiczeń, nie wzmacniają ich motywacji; 	<ul style="list-style-type: none"> - Rodzice uzyskali wskazówki postępowania wyrównujące braki, nie zachęcają jednak dziecka do ćwiczeń, są one wykonywane niesystematycznie; 	<ul style="list-style-type: none"> - Dziecko jest objęte opieką poradni ale rodzice nie włączają się w proces kompensowania braków, naprawczy, w konsekwencji dziecko nie wyrównuje braków, nie poprawia się stan zdrowia;

	Pobudzanie wzrostu	Stwarzanie warunków do rekreacji fizycznej (wyjazdy poza miasto, wakacje)	<ul style="list-style-type: none"> - Rodzice podejmują starania w zakresie organizacji wakacji, zachęcają do rekreacji fizycznej dzieci podejmują aktywność fizyczną z własnej inicjatywy, inspiracji szkoły, organizacji społecznych; - Wspólne wyjazdy rodziny urlopowo -wakacyjne, ale nie są systematyczne ; - Dzieci spędzają przynajmniej jeden miesiąc wakacji poza miastem; - Rodzice w pewnym zakresie pobudzają rozwój biologiczny dziecka; 	<ul style="list-style-type: none"> - Rodzina podejmuje pewne działania na rzecz udziału dzieci w rekreacji fizycznej, - Dzieci chętnie uczestniczą w rekreacji fizycznej z własnej inicjatywy lub inspiracji szkoły lub organizacji społecznej; - Dzieci spędzają przynajmniej jeden miesiąc wakacji poza miastem; - Rodzice w niewielkim zakresie pobudzają rozwój dziecka, raczej czynią to instytucje; 	<ul style="list-style-type: none"> - Rodzina nie podejmuje starań zarówno w zakresie rekreacji fizycznej, - Dzieci niechętnie uczestniczą w rekreacji fizycznej organizowanej przez szkołę, wynika to z braku odpowiedniego wyposażenia, - Dzieci na ogół spędzają wakacje w mieście; - Rodzice nie pobudzają rozwoju biologicznego dziecka;
S P O Ł E C Z N Y		Struktura rodziny	<ul style="list-style-type: none"> - 3 dzieci i mniej; - Oboje rodzice żyją, zamieszkują wspólnie; - Przejawiają czynną postawę wobec życia; 	<ul style="list-style-type: none"> - 3 dzieci i więcej ale nie więcej niż 5; - Rodzina formalnie pełna, lecz rozkład pożycia, konflikty, skłócenie bądź śmierć jednego z małżonków; - Matka przejawia postawę obronną (izoluje ojca od dzieci); 	<ul style="list-style-type: none"> - Rodzina bardzo liczna, powyżej 5 dzieci; - Rodzina niepełna (rozwód, separacja, matka niezamężna) bądź rodzina pełna (ewentualnie konkubinat) ale dotknięta zachowaniami dewiacyjnymi;
		Praca zawodowa rodziców; Podejmowanie pracy, rodzaj pracy; Stosunek do pracy; Wielozmianowość; Obowiązki domowe dzieci;	<ul style="list-style-type: none"> - Akceptujący stosunek rodziców do pracy zawodowej; - Dziecko ma obowiązki domowe, ale rodzice nie dostrzegają ich walorów wychowawczych, - Przedmiotowe traktowanie udziału dzieci w życiu domu; 	<ul style="list-style-type: none"> - Matka ma stałą pracę w systemie zmianowym lub oboje pracują na więcej niż jedną zmianę; - Dzieci nie mają obowiązków domowych, jeśli mają to nie dostrzegają się ich walorów wychowawczych; 	<ul style="list-style-type: none"> - Matka przejawia postawę niechętną lub bierną/ niechętny stosunek rodziców do pracy, praca zawodowa traktowana jest jako przymus; - Nadmierne obciążenie obowiązkami domowymi dzieci, wiek społeczny znacznie podwyższony, dzieci zwłaszcza starsze przejmują zadania rodziców i obowiązki opiekuńczo-wychowawcze wobec młodszego rodzeństwa <i>obowiązki rodziców;</i>

	Nabywanie ról społecznych	Warunki do nauki sprzyjające wdrażaniu się do roli ucznia	<ul style="list-style-type: none"> - Dziecko ma własną „przestrzeń”, na ogół „Kącik do nauki” ma stałe miejsce do nauki ale warunki zewnętrzne nie sprzyjają pracy (hałas, włączony telewizor, inne dzieci w pobliżu); - Dziecko ma niezbędne przybory szkolne, lecz brak wyposażenia nadobowiązkowego, np. globusa, biblioteki z lekturami, itp.; 	<ul style="list-style-type: none"> - Dzieci mają wyodrębnione miejsce ale jest to półka w szafie, lekcje odrabiają przy wspólnym stole, miejsce do pracy jest „ruchome”, warunki zewnętrzne mało sprzyjające; - Wyposażenie szkolne w niezbędne przybory (minimum), lecz nie utrzymane porządnie; 	<ul style="list-style-type: none"> - Dzieci nie mają wyodrębnionego miejsca w domu, brak stałego miejsca do nauki lub brak miejsca w ogóle do nauki, warunki zewnętrzne niesprzyjające; - Dziecko nie ma niezbędnych przyborów szkolnych;
		Zainteresowanie rodziców nauką szkolną dziecka	<ul style="list-style-type: none"> - Zainteresowanie formalne, reagowanie dopiero na dostrzeżone braki, oceny niedostateczne, brak działań profilaktycznych, niedostrzeganie niepowodzeń ukrytych, kontakt ze szkołą na ogół z inspiracji nauczyciela; 	<ul style="list-style-type: none"> - Sporadyczne, okazjonalne zainteresowanie rodziców nauką dziecka, jego wynikami w nauce, trudnościami, (zwłaszcza dotyczy ojca), rodzice nie dostrzegają problemów dziecka, kontakt ze szkołą tylko na wezwanie nauczyciela; 	<ul style="list-style-type: none"> - Zupełny brak zainteresowania nauką szkolną dziecka, rodzice nie utrzymują kontaktu ze szkołą, nie reagują na wezwanie ze strony szkoły;
	Kształtowanie postaw prospołecznych	Czas poświęcany regularnie dziecku (wspólne przebywanie, rozmowy)	<ul style="list-style-type: none"> - Rodzice starają się zapewnić opiekę nad dzieckiem, ale ono „wymyka się” spod ich wpływów, np. kłamie, wprawdzie kontrolują jego zachowanie w szkole i poza nią, ale czynią to niesystematycznie i mało skutecznie; 	<ul style="list-style-type: none"> - Rodzice lub matka jedynie sporadycznie interesują się poczynaniami dziecka; 	<ul style="list-style-type: none"> - Zupełny brak kontroli i opieki nad dzieckiem co objawia się późnymi powrotami do domu, spędzaniem czasu wolnego bez nadzoru dorosłych, w rodzinach niepełnych nadmierne ochranianie dziecka przez matkę, poświęcanie mu wiele czasu (wyłącznie w traktowaniu dziecka);
		Atmosfera rodzinna	<ul style="list-style-type: none"> - Bez widocznych dla dziecka konfliktów, ale też bez miłości, chłodna atmosfera emocjonalna, mimo zachowania formalnych więzi, atmosfera rodzinna zawiera pewne elementy integrujące (wspólny spacer, posiłek), lecz brak elementów 	<ul style="list-style-type: none"> - Widoczne konflikty (np. sytuacja przedrozwodowa), silna więź emocjonalna dzieci z matką, w rodzinach niepełnych lub rodzinach pełnych chłód emocjonalny, widoczne konflikty, niechęć „duszną” atmosferą domu; - Zdarzają się pewne 	<ul style="list-style-type: none"> - Ostre konflikty w rodzinie, brak więzi emocjonalnej dzieci z rodzicami lub też nadmierna, zniewalająca więź dziecka z matką (poświęcenie matki dla dziecka) poza sytuacją rodziny niepełnej o silnej dominacji matki, atmosfera

			<p>wprowadzających jednocześnie dziecko w problemy życia rodziny i w tok przygotowania go do samodzielnego życia w rodzinie własnej;</p> <ul style="list-style-type: none"> - Na ogół nie występują zachowania dewiacyjne rodziców; 	<p>elementy integrujące rodzinę (święta uroczystości rodzinne), raczej okazjonalne;</p> <ul style="list-style-type: none"> - Wspólne wykonywanie czynności jest przypadkowe i niezamierzone; - Występują zachowania dewiacyjne rodziców (zwłaszcza ojca) – upija się, ma okresy nie podejmowania z tego powodu pracy zarobkowej; 	<p>rodzina pozbawiona elementów integrujących rodzinę (wspólne prace, pogawędki, decyzje, urlopy);</p> <ul style="list-style-type: none"> - Zachowania dewiacyjne ojca (np. alkoholizm) lub obojga rodziców;
		<p>Styl wychowania Jakie metody wychowawcze stosują rodzice, czy są one spójne dla matki i ojca?</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Styl wychowania ma cechy stylu demokratycznego, ale na ogół rodzice nie potrafią demokratycznie rozstrzygać problemów i reagować racjonalnie 	<ul style="list-style-type: none"> - Chaotyczny despotyzm/chaos, bicie, przewaga zakazów i nakazów, groźby postępowanie niekonsekwentne; 	<ul style="list-style-type: none"> - Liberalizm wychowawczy obojga rodziców lub tylko matki (w rodzinach niepełnych), wyrażający się w nieznajomości terenu przebywania dzieci poza domem, towarzystwa, czasu oraz nieingerowaniu rodziców w postępowanie dziecka;
K U L T U R A	<p>Budzenie aspiracji i zainteresowań intelektualnych i estetycznych</p>	<p>Organizowanie sytuacji wychowawczych, sprzyjających budzeniu aspiracji i zainteresowań;</p>	<ul style="list-style-type: none"> - W domu znajduje się niewielki księgozbiór zawierający przede wszystkim książki dla dzieci, czyta się codzienną gazetę, sporadycznie kupuje się czasopisma; - Rodzice wykazują zainteresowanie sposobem spędzania czasu wolnego dzieci, zachęcają do pożytecznego zagospodarowania czasu wolnego, jednak propozycje te nie uwzględniają w pełni potrzeb i możliwości dziecka; 	<ul style="list-style-type: none"> - W domu znajduje się niewiele książek, jeśli są, to tylko książki dla dzieci lub podręczniki szkolne, nie kupuje się czasopism, czyta się (kupuje) jedną gazetę codzienną; - Rodzice wykazują niewielkie zainteresowanie sposobem spędzania czasu wolnego dzieci, nie zwracają uwagi na jego rozwójową nie zachęcają do pożytecznego zagospodarowania czasu wolnego; 	<ul style="list-style-type: none"> - W domu nie ma książek, czasopism, sporadycznie kupuje się gazetę codzienną; - Rodzice nie interesują się sposobem spędzania czasu wolnego przez dzieci, nie kontrolują i nie inspirują;
		<p>Pasje i zainteresowania rodziców lub innych członków rodziny</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Rodzice lub ktoś z rodzeństwa przejawia pewne zainteresowanie, ale nie inspiruje, nie zachęca dziecka do współdziałania, własnych 	<ul style="list-style-type: none"> - W otoczeniu dziecka (jego środowisku życia) na ogół nie ma osób, które przejawiałyby pewne zainteresowania, jeśli zaś są, to nie współdziałają z 	<ul style="list-style-type: none"> - W środowisku rodzinnym dziecka nie ma osób, które miałyby zainteresowania, dziecko nie ma wzorców w tym zakresie;

L N Y			zainteresowań nie spożytkowuje do kształtowania zainteresowań dziecka;	dzieckiem, nie zachęcają do podjęcia podobnej aktywności, niekiedy izolują dziecko;	
		Poziom wykształcenia rodziców	– Oboje ukończyli co najmniej szkołę podstawową;	– Jedno z rodziców ukończyło szkołę podstawową lub więcej niż ten rodzaj szkoły, drugie z rodziców nie ukończyło szkoły podstawowej lub innego typu szkoły;	– Rodzice nie ukończyli szkoły podstawowej lub jeśli ukończyli to nie doskonala się;
	Wprowadzenie w krąg wartości kulturalnych, przekazywanie zasad oraz norm moralnych	(tworzenie sytuacji sprzyjających refleksji nad życiem, postępowaniem - wyrażające się w prowadzeniu rozmów, dyskusji na temat postępowania ludzi, motywów ich działania, wydarzeń społecznych oraz ujawnianiu w reakcjach na sytuacje dnia codziennego światopoglądu rodziców Poziom refleksyjności życiowej	– Rodzice nie organizują świadomie sytuacji wychowawczych sprzyjających wprowadzeniu w wartości kulturowe i przekazywania norm oraz zasad moralnych, w przypadku zaistnienia takiej sytuacji rodzice podejmują rozmowę z dziećmi, jednak nie jest ona wyczerpująca;	– Rodzice nie organizują sytuacji wychowawczych wymagających oceny postępowania drugiej osoby – refleksji, w przypadku zaistnienia naturalnej sytuacji tego typu, udzielają w sposób dyrektywny wskazówek, sporadycznie podejmują rozmowy z dzieckiem, które jednak są mało wnikliwie i wyczerpujące;	– Rodzice nie tylko nie organizują takich sytuacji, lecz również nie spożytkują naturalnych sytuacji do nawiązania rozmowy czy choćby oceny zachowania, postępowanie rodziców i dzieci charakteryzuje brak refleksji nad działaniem;
Wprowadzenie do uczestnictwa w kulturze (biblioteka, instytucje kulturalno-wychowawcze, środki masowego przekazu, Internet)	Aktywność kulturalna rodziców i dzieci	– W aktywności kulturalnej rodziców zdecydowanie przeważa TV; – Rodziny w niewielkim stopniu (sporadycznie i przypadkowo) korzystają z instytucji kulturalnych; – Dzieci uczestniczą w zajęciach pozaszkolnych i pozalekcyjnych, wyłącznie z inicjatywy własnej lub zachęty grupy rówieśniczej bądź nauczyciela;	– Aktywność kulturalna rodziców ogranicza się do kontaktu z radiem i TV; – Kontakt z instytucjami kulturalnymi jest okazjonalny; – Dzieci sporadycznie uczestniczą w zajęciach pozalekcyjnych; – Najczęściej w sposobie spędzania czasu wolnego naśladują rodziców;	– Aktywność kulturalna bardzo ograniczona; – Brak kontaktu z instytucjami kulturalnymi; – Jedynym źródłem kontaktu jest radio i TV – te również słuchane są sporadycznie; – Dzieci podobnie jak rodzice nie uczestniczą w życiu instytucji kulturalnych, zajęciach pozaszkolnych i pozalekcyjnych.	

Narzędzie badania prognozy zagrożenia rozwoju dziecka w rodzinie pozwala na:

- wielowymiarowe postrzeganie środowiska rodzinnego, z punktu widzenia jego gotowości do pomocy w rozwoju,
- zaprojektowanie ukierunkowanej pomocy stosownie do zdiagnozowanego poziomu (ostrzegawczego, zaawansowanego, krytycznego).

lp	Syndrom cech	ilość cech	Ostrzegawczy (1)	zaawansowany (2)	Krytyczny (3)
biologiczny	Pielęgnacja wzrostu	5	5	10	15
	Wyrównywanie braków organizmu	3	3	6	9
	Pobudzanie wzrostu	1	1	2	3
społeczny	Nabywanie ról społecznych	5	5	10	15
	Kształtowanie postaw prospołecznych	3	3	6	9
kulturalny	Pobudzanie aspiracji i zainteresowań	3	3	6	9
	Wprowadzenie w krąg wartości kulturalnych	1	1	2	3
	Wprowadzenie do uczestnictwa w kulturze	1	1	2	3
			22	44	66

Obliczanie wyniku - **Wartości dla cech w badaniu prognozy zagrożenia rozwoju dziecka w rodzinie** <ilość cech x wartość cechy ( ) = próg>

Ostrzegawczy od 0 do 22	Działania profilaktyczne – wzmacniające, mające na celu uprzedzenie wystąpienia objawów lub skutków zaburzeń w funkcjonowaniu środowiska rodzinnego (niwelowanie zagrożeń)
Zaawansowany od 23 do 44	Działania kompensacyjne – mające na celu hamowanie zjawisk negatywnych w rodzinie.
Krytyczny od 45 do 46	Działania ratownicze – polegające na czasowej izolacji dziecka od rodziny wtedy gdy: Dziecko pozostaje bez jakiegokolwiek opieki; Gdy rodzina stanowi źródło demoralizacji; Gdy rodzina i dziecko znajdują się w trudnej sytuacji materialnej spowodowanej zdarzeniem losowym

INSTRUKCJA

1. Cel narzędzia

- Rozpoznanie zagrożeń w rozwoju dziecka w rodzinie w obszarze biologicznym, społecznym i kulturalnym.

2. Grupa docelowa

- Rodziny z dziećmi, które mają trudności opiekuńczo wychowawcze i w których prawidłowy rozwój dziecka może być zagrożony.

3. Sposób wykorzystania

a) okoliczności w jakich stosuje się narzędzie

- *Arkusze* stosuje się po przeprowadzeniu *Wywiadu – rozpoznaniu sytuacji* w rodzinie i/lub po przeprowadzeniu innego wywiadu w rodzinie w wyniku którego pracownikowi socjalnemu nasunie się potrzeba poszerzenia informacji o sytuacji dziecka lub dzieci w rodzinie. Narzędzie ma charakter fakultatywny.
- Ponowne wykorzystanie *Arkusza* uzależnione jest od decyzji pracownika socjalnego. Wskazane jest jednak powtórzyć taką planowaną analizę zagrożeń w pewnych odstępach czasu (np. raz w roku), co pozwoli na uchwycenie zmian zachodzących w funkcjonowaniu rodziny.

b) zastosowanie pytań

- Pytania odnoszą się do trzech obszarów, w którym może nastąpić zagrożenie rozwoju dziecka. Pożądany zespół cech w danym obszarze odnosi się do wskaźników zagrożenia rozwoju dziecka, które mogą mieć charakter ostrzegawczy, zaawansowany lub krytyczny.
- Rodzaj działań, które należy przedsięwziąć zależy od prognozy zagrożenia i został przedstawiony powyżej.

c) na co warto zwrócić uwagę

- Narzędzie łączy w sobie wiele technik. Specyfika i szeroki zakres czynników, które mogą zagrażać rozwojowi dziecka wskazują na potrzebę dokonywania oceny zagrożenia w dłuższym czasie, gdyż nie jest możliwe uwzględnienie wszystkich występujących czynników w trakcie jednego spotkania z rodziną.

d) informacje dodatkowe

- *Arkusze* może być uzupełniany opiniami i obserwacjami innych specjalistów.